

Total No. of Questions : 5]

SEAT No. :

P2386

[Total No. of Pages : 4

[5009]Ext.-1

M.A./M.Sc. (Part - I)

DEFENCE AND STRATEGIC STUDIES

**DS-1.1 & 2.1 : International Relations and Strategic Studies
(2013 Pattern)**

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 100

Instructions to the candidates:

- 1) *All questions are compulsory.*
- 2) *Figures to the right indicate marks.*

Q1) Answer any one in 500 words : **[20]**

- a) Explain the nature and evolution of cold war since 1945.
- b) Critically evaluate the main features of the New International Economic Order (NIEO).

Q2) Answer any one in 500 words : **[20]**

- a) Explain the emergence of Regional organization and its impact on world order.
- b) Describe the theories and approaches to the study of international relations.

Q3) Answer any one in 500 words : **[20]**

- a) Evaluate the characteristics and importance of limited war in the nuclear age.
- b) Examine the role of Pakistan in cross border terrorism.

P.T.O.

Q4) Answer any one in 500 words : **[20]**

- a) Write a critical note on strategic culture in India.
- b) Describe the theories and causes of war.

Q5) Write short notes on any four (each 125 words) : **[20]**

- a) Chinese Nuclear Strategy.
- b) Russian Nuclear Strategy.
- c) Guerrilla warfare.
- d) Asymmetric warfare.
- e) India's Nuclear Strategy.
- f) US Nuclear Strategy.

Total No. of Questions : 5]

P2386

[5009]Ext.-1

M.A./M.Sc. (Part - I)

संरक्षण आणि सामरिक शास्त्र

DS-1.1 & 2.1 : आंतरराष्ट्रीय संबंध आणि सामरिक अभ्यास

(2013 Pattern)

(मराठी रूपांतर)

वेळ : 3 तास]

[एकूण गुण : 100

सूचना :- 1) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहे.

2) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्रश्न 1) पाचशे शब्दात उत्तरे द्या. (कोणतेही एक) [20]

अ) 1945 नंतरच्या शीतयुद्धाचे स्वरूप आणि उत्क्रांती स्पष्ट करा.

ब) नवीन आंतरराष्ट्रीय आर्थिक व्यवस्थेच्या प्रमुख गुणधर्मांचे टिकात्मक मुल्यमापन करा.

प्रश्न 2) पाचशे शब्दात उत्तरे द्या. (कोणतेही एक) [20]

अ) प्रादेशिक संघटनांचा उदय आणि त्याचा जागतिक व्यवस्थेवर शालेय परिणाम स्पष्ट करा.

ब) आंतरराष्ट्रीय संबंधांच्या अभ्यासाबाबतचे विविध सिध्दान्त आणि दृष्टिकोनाविषयी सविस्तर वर्णन करा.

प्रश्न 3) पाचशे शब्दात उत्तरे द्या. (कोणतेही एक) [20]

अ) अण्वीक युगातील मर्यादीत युद्धाचे वैशिष्ट्ये आणि महत्व मुल्यमापन करा.

ब) सीमेपलीकडील दहशतवादा संदर्भात पाकिस्तानच्या भूमिकेचे परिक्षण करा.

प्रश्न 4) पाचशे शब्दात उत्तरे द्या. (कोणतेही एक) [20]

- अ) भारतातील “सामरिकसंस्कृती” यावर टिकात्मक टिपण लिहा.
- ब) युद्धाची कारणे आणि सिध्दान्त सविस्तर वर्णन करा.

प्रश्न 5) थोडक्यात टीपा द्या. (कोणत्याही चार) प्रत्येकी 125 शब्दात. [20]

- अ) चीनची अण्वीक युध्दनीती
- ब) रशियन अण्वीक युध्दनीती
- क) गनिमी युध्दपध्दती
- ड) असिमेट्रीक वॉरफेअर
- इ) भारताची अण्वीक युध्दनीती
- फ) अमेरिकेची अण्वीक युध्दनीती

Total No. of Questions : 5]

SEAT No. :

P2387

[Total No. of Pages : 4

[5009] - Ext. - 2
M.A./M.Sc. (Part - I)
DEFENCE AND STRATEGIC STUDIES
DS-1.2: Geo Politics and Military Geography &
2.2: Defence Organization of India
(2013 Pattern)

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 100

Instructions to the candidates:

- 1) *All questions are compulsory.*
- 2) *Figures to the right indicate marks.*

Q1) Answer any one in 500 words : **[20]**

- a) Write a note on the importance of studying Geo-politics and military geography.
- b) Critically evaluate the relevance of Heartland theory in contemporary international politics.

Q2) Answer any one in 500 words : **[20]**

- a) Explain the importance of transportation in war with reference to supply chain.
- b) Describe the India's land boundaries and its implications on the management of her border security.

Q3) Answer any one in 500 words : **[20]**

- a) Write a note on the role of cabinet committee on India's national security.
- b) Explain the role of National Security Council and strategic policy group in maintaining India's security.

P.T.O.

Q4) Answer any one in 500 words : **[20]**

- a) Explain the role of geography in sea warfare.
- b) Describe the role of paramilitary forces in the maintenance of internal security of India.

Q5) Write short notes on any four (125 words each) : **[20]**

- a) Intelligence agencies.
- b) Andaman and Nicobar command.
- c) Indo-Tibetan Border police.
- d) Defence procurement Board.
- e) Counter insurgency in India.
- f) Principles of strategic geography.

Total No. of Questions : 5]

P2387

[5009] - Ext. - 2

M.A./M.Sc. (Part - I)

DEFENCE AND STRATEGIC STUDIES

DS-1.2: Geo Politics and Military Geography &

2.2: Defence Organization of India

(2013 Pattern)

(मराठी रूपांतर)

वेळ : 3 तास]

[एकूण गुण : 100

सूचना :- 1) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहे.

2) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्रश्न 1) 500 शब्दांत उत्तरे द्या. (कोणतेही एक) [20]

अ) “भुराजनीती आणि लष्करी भुगोलाच्या अभ्यासाचे महत्व” यावर टिपण लिहा.

ब) मर्मभूमीच्या सिध्दान्ताचा तत्कालीन राजकारणाशी असलेल्या संबंधाचे टिकात्मक मूल्यमापन करा.

प्रश्न 2) 500 शब्दांत उत्तरे द्या. (कोणतेही एक) [20]

अ) सप्लायचेनच्या संदर्भात युध्दकाळातील दळण वळण व वहातुकीचे महत्व स्पष्ट करा.

ब) भारताच्या भूसीमांचे वर्णन करून त्याचा सीमा सुरक्षा व्यवस्थापनावर होणारा परिणाम स्पष्ट करा.

प्रश्न 3) 500 शब्दांत उत्तरे द्या. (कोणतेही एक) [20]

अ) भारताच्या राष्ट्रीय सुरक्षेसंदर्भात कॅबिनेट कमिटीची भुमिका स्पष्ट टिपण लिहा.

ब) भारताची राष्ट्रीय सुरक्षा अबाधित राखण्यासाठी राष्ट्रीय सुरक्षा समिती आणि सामारिक धोरण निर्धारित करणाऱ्या गटाची भुमिका स्पष्ट करा.

प्रश्न 4) 500 शब्दांत उत्तरे द्या. (कोणतेही एक) [20]

- अ) सागरी युध्दातील भुगोलाची भूमिका स्पष्ट करा.
- ब) भारताची अतंर्गत सुरक्षा अबाधित राखण्यासाठी दुय्यम संरक्षण दलांनी निभावलेल्या भूमिकेचे वर्णन करा.

प्रश्न 5) थोडक्यात टीपा द्या. कोणत्याही चार (125 शब्दांत प्रत्येकी) [20]

- अ) विविध गुप्तचर यंत्रणा
- ब) अंदमान आणि निकोबार कमान्ड
- क) भारत तिबेट सीमा सुरक्षा दल
- ड) संरक्षणाची पुर्तता करणारे मंडळ
- इ) भारतातील प्रतिविप्लववाद
- फ) सामारिक भुगोलाची तत्वे

Total No. of Questions : 5]

SEAT No. :

P2388

[Total No. of Pages : 4

[5009] - Ext. - 3
M.A./M.Sc. (Part - I)
DEFENCE AND STRATEGIC STUDIES
DS-1.3: National Security &
2.3 Indian National Securities
(2013 Pattern)

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 100

Instructions to the candidates:

- 1) *All questions are compulsory.*
- 2) *Figures to the right indicate marks.*

Q1) Answer any one in 500 words : **[20]**

- a) Write a note on collective security and its role in world politics.
- b) Critically evaluate the role of nuclear theory of deterrence in maintaining world order.

Q2) Answer any one in 500 words : **[20]**

- a) Write a note on India's nuclear policy and her strategic culture.
- b) Write a note on the role of Non-alignment in maintaining world peace.

Q3) Answer any one in 500 words : **[20]**

- a) Write a note on the role of U.N.O in Pacific settlement of Disputes.
- b) Define Balance of Power and describe different technique of Balance of power.

P.T.O.

Q4) Answer any one in 500 words : **[20]**

- a) Examine India's relations with China with reference to her border dispute.
- b) Describe India's relations with Pakistan with reference to recent Uri-terror attack.

Q5) Write short notes on any four (125 words each) : **[20]**

- a) India and the emergent world order.
- b) India and the Asia Pacific.
- c) International Law.
- d) Human Security.
- e) Nationalism.
- f) Common Security.

Total No. of Questions : 5]

P2388

[5009] - Ext. - 3
M.A./M.Sc. (Part - I)
DEFENCE AND STRATEGIC STUDIES
DS-1.3: National Security &
2.3 Indian National Securities
(2013 Pattern)
(मराठी रूपांतर)

वेळ : 3 तास]

[एकूण गुण : 100

- सूचना :ह 1) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहे.
2) सर्व प्रश्नांना समान गुण आहेत.

-
- प्रश्न 1) 500 शब्दांत उत्तर द्या. (कोणतेही एक) [20]
- अ) सामुहीक सुरक्षा आणि जागतिक राजकारण यावर टिपण लिहा.
ब) जागतिक व्यवस्था अबाधित राखण्यासाठी अण्वीक प्ररोधनाच्या सिध्दातांची भुमिका टिकात्मक मूल्यमापन करा.
- प्रश्न 2) 500 शब्दांत उत्तर द्या. (कोणतेही एक) [20]
- अ) भारताची सामारिक संस्कृती आणि अण्वीक धोरण यावर टिपण लिहा.
ब) जागतिक शांतता अबाधित राखण्यासाठी अलीपततावादाच्या चळवळीची भुमिका यावर टिपण लिहा.
- प्रश्न 3) 500 शब्दात उत्तर द्या. (कोणतेही एक) [20]
- अ) शांततेच्या मार्गाने समस्या निकाली काढण्यासाठी संयुक्त राष्ट्र संघटनाची भुमिका यावर टिपण लिहा.
ब) सत्ता संतुलनाची व्याख्या देऊन सत्ता संतुलनाच्या विविध तंत्राचे वर्णन करा.

प्रश्न 4) 500 शब्दांत उत्तर द्या. (कोणतेही एक) [20]

- अ) सीमावादाचा संदर्भ देऊन भारत - चीन संबंधाचे परिक्षण करा.
- ब) ऊरी येथे नुकत्याच झालेल्या दहशतवादी हल्याच्या संदर्भात भारत -पाक संबंधाचे वर्णन करा.

प्रश्न 5) प्रत्येकी 125 शब्दात उत्तरे द्या (कोणतेही चार) [20]

- अ) भारत आणि नवीन उदयास येत असलेली जागतिक व्यवस्था
- ब) भारत आणि आशिया - पॅसिफीक
- क) आंतरराष्ट्रीय कायदा
- ड) मानवी सुरक्षा
- इ) राष्ट्रवाद
- फ) सामान्य सुरक्षा

Total No. of Questions : 5]

SEAT No. :

P2389

[Total No. of Pages : 4

[5009] - Ext. - 4
M.A./M.Sc. (Part - I)
DEFENCE AND STRATEGIC STUDIES
DS-1.4: Indian Military History and
2.4 Peace and Conflict Studies
(2013 Pattern)

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 100

Instructions to the candidates:

- 1) *All questions are compulsory.*
- 2) *Figures to the right indicate marks.*

Q1) Answer any one in 500 words : **[20]**

- a) Define military history. Explain military traditions of India.
- b) Critically evaluate perspectives on the military history of India.

Q2) Answer any one in 500 words : **[20]**

- a) Write a critical note on the history of medieval India with reference to Turkish invasion of India.
- b) Explain British military operations in the 19th century with reference to Anglo-Maratha wars.

Q3) Answer any one in 500 words : **[20]**

- a) Write a note on the nature and scope of peace and conflict studies.
- b) Describe role of U.N.O in pacific settlement of disputes.

P.T.O.

Q4) Answer any one in 500 words : **[20]**

- a) Write a note on the Gandhi an approaches and its relevance today.
- b) Describe challenges to comprehensive and human security in the Third world countries.

Q5) Write short notes on any four (125 words each) : **[20]**

- a) Nationalizations of Indian Army.
- b) Disarmament.
- c) Regional organization.
- d) Rise of presidency armies.
- e) Command structure of the British Army.
- f) International security.

Total No. of Questions : 5]

P2389

[5009] - Ext. - 4

M.A./M.Sc. (Part - I)

संरक्षण आणि सामरिकशास्त्र

पेपर. नं. 1.4: भारतीय सैन्य इतिहास आणि

2.4 शांतता आणि संघर्षाचा अभ्यास

(2013 Pattern)

(मराठी रूपांतर)

वेळ : 3 तास]

[एकूण गुण : 100

- सूचना :- 1) सर्व प्रश्न सोडवणे आवश्यक आहेत.
2) सर्व प्रश्नांना समान गुण आहेत.

-
- प्रश्न 1) 500 शब्दांत उत्तर द्या. (कोणतेही एक) [20]
अ) लष्करी इतिहासाची व्याख्या देऊन भारतातील लष्करी परंपरा स्पष्ट करा.
ब) भारताच्या लष्करी इतिहासाचे विविध पैकूंचे टिकात्मक मुल्यमापन करा.
- प्रश्न 2) 500 शब्दांत उत्तर द्या. (कोणतेही एक) [20]
अ) भारतावरील तुर्कीश आक्रमणाचा संदर्भ देऊन भारताच्या मध्ययुगीन लष्करी इतिहासावर टिकात्मक टिपण लिहा.
ब) 19 व्या शतकातील ब्रिटीश मराठा युद्धाचा संदर्भ देऊन ब्रिटीशांचे मिलीटरी ऑपरेशन - स्पष्ट करा.
- प्रश्न 3) 500 शब्दांत उत्तर द्या. (कोणतेही एक) [20]
अ) शांतता आणि संघर्षाच्या अभ्यासाचे स्वरूप आणि व्याप्ती यावर टिपण लिहा.
ब) शांततेच्यामार्गाने समस्या निकाली काढण्यासाठी संयुक्त राष्ट्र संघटनेने निभावलेल्या भूमिकेचे वर्णन करा.

प्रश्न 4) 500 शब्दांत उत्तर द्या. (कोणतेही एक) [20]

- अ) गांधीवादी दृष्टीकोन आणि त्याचा सद्य परिस्थितीशी असलेला संबंध यावर टिपण लिहा.
- ब) तिसऱ्या जगातील राष्ट्रांत सर्वसमावेशक सुरक्षा आणि मानवी सुरक्षेबाबतच्या समस्यांचे वर्णन करा.

प्रश्न 5) प्रत्येकी 125 शब्दात उत्तरे द्या (कोणतेही चार) [20]

- अ) भारतीय स्थळसेनेची राष्ट्रीयकरण
- ब) निशस्त्रीकरण
- क) प्रादेशिकसंघटन
- ड) प्रेसीडीन्सी आर्मीचा उगम
- इ) ब्रिटीशस्थळसेनेचे कमान्डं स्ट्रकचर (रचना)
- फ) आंतरराष्ट्रीय सुरक्षा

Total No. of Questions : 5]

SEAT No. :

P2390

[Total No. of Pages : 4

[5009] Ext. - 5

M.A. (Part - II)

DEFENCE AND STRATEGIC STUDIES

DS-201: Defence and International Political Economy

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 100

Instructions to the candidates:

- 1) *All questions are compulsory.*
- 2) *Figures to the right indicate full marks.*

Q1) Answer in 500 words (Any one) : **[20]**

Analyses framework of India's Defence expenditure since 1971 to present day.

OR

Do you agree Defence and Development go side by side? Justify your answer.

Q2) Answer in 500 words (Any one) : **[20]**

Discuss liberalism as approaches to the study of International Political economy.

OR

Write a note on the International Monetary system with reference to IBRD.

Q3) Answer in 500 words (Any one) : **[20]**

Discuss globalization and its social and economic impact on the third world countries.

OR

Write a note on the politics of International Economic relations.

P.T.O.

Q4) Answer in 500 words (Any one) : **[20]**

Write a critical note on the role of private sector in armament production in India.

OR

Discuss emergence of economic organization and its impact on the trade and development of the third world countries.

Q5) Write short note on (Any two) : **[20]**

- a) Determinants of Defence expenditure.
- b) Economic theories of Defence.
- c) GATT.
- d) IMF.

Total No. of Questions : 5]

P2390

[5009] Ext. - 5

M.A. (Part - II)

DEFENCE AND STRATEGIC STUDIES

DS-201: Defence and International Political Economy

(मराठी रूपांतर)

वेळ : 3 तास]

[एकूण गुण : 100

- सूचना :- 1) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहेत.
2) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्रश्न 1) 500 शब्दात उत्तरे द्या (कोणतेही एक) : [20]

1971 पासून तर आजपर्यंतच्या भारताच्या संरक्षण खर्चाच्या आराखड्याचे विश्लेषण करा.

किंवा

“संरक्षण सज्जता आणि विकास कार्यक्रम ह्या दोन्ही प्रक्रीया (कार्यक्रम)एकाच वेळीस कार्यरत असल्या पाहीजे.” आपण ह्या विधानाशी सहमत आहात काय? समर्पक उत्तर द्या.

प्रश्न 2) 500 शब्दात उत्तरे द्या (कोणतेही एक) : [20]

आंतरराष्ट्रीय राजकीय अर्थव्यवस्थेचा अभ्यास करण्यासाठी “उदारमतवाद” ह्या दृष्टीकोनाविषयी चर्चा करा.

किंवा

आय. बी. आर डी.(IBRD) च्या संदर्भात आंतरराष्ट्रीय नाणेनिधीची पध्दत यावर टिपण लिहा.

प्रश्न 3) 500 शब्दांत उत्तरे द्या (कोणतेही एक) : [20]

तिसऱ्या जगातील राष्ट्रांवर जागतिकीकरणाचे होणारे सामाजिक व आर्थिक परिणामाविषयी चर्चा करा.

किंवा

आंतरराष्ट्रीय आर्थिक संबंधाबाबतचे राजकारण यावर टिपण लिहा.

प्रश्न 4) 500 शब्दांत उत्तरे द्या (कोणतेही एक) : [20]

भारतातील खाजगी उद्योग धंद्याचे शस्त्रास्त्र उत्पादनाबाबतचे योगदान यावर टिकात्मक टिपण लिहा.

किंवा

विविध आर्थिक संघटनांचा उदय आणि त्यांचा तिसऱ्या जगातील राष्ट्रांचा व्यापार आणि विकासावर होणारा परिणाम यावर टिपण लिहा.

प्रश्न 5) थोडक्यात टीपा द्या (कोणतेही दोन) : [20]

- अ) संरक्षण खर्च निर्धारित करणारे घटक
- ब) संरक्षणाचे आर्थिक सिध्दान्त
- क) गॅट (जनरल अॅग्रीमेन्ट फॉर ट्रेड अॅन्ड टेरीफ)
- ड) आय.एम. एफ. (इन्टरनॅशनल मॉनेटरी फन्ड)

Total No. of Questions : 5]

SEAT No. :

P2391

[Total No. of Pages : 4

[5009] - Ext. - 6

M.A. (II Year)

DEFENCE AND STRATEGIC STUDIES

**DS-202: Science, Technology and National Security and
Disaster Management**

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 100

Instructions to the candidates:

- 1) *All questions are compulsory.*
- 2) *Figures to the right indicate full marks.*

Q1) Answer in 500 words : **[20]**

- a) Write a note on the relevance of science and technology in national Security.

OR

- b) Describe importance of space technology in border management.

Q2) Answer in 500 words : **[20]**

- a) Discuss importance of nuclear energy in war and peace.

OR

- b) Write a note on the application of new military technologies in the management of internal security.

Q3) Answer in 500 words : **[20]**

- a) Describe role of Disaster Management Plan and their characteristics.

OR

- b) Write a note on the types of Disaster and importance of logistics management.

P.T.O.

Q4) Answer in 500 words : **[20]**

- a) Write a critical note on the non-traditional security challenges to South Asian security.

OR

- b) Discuss role of remote sensing, Science and technologies in national security.

Q5) Write short note on (Any two) : **[20]**

- a) Role of paramilitary Forces during disaster.
b) Resource management.
c) Rehabilitation programme.
d) Issues in environmental health.

Total No. of Questions : 5]

P2391

[5009] - Ext. - 6

M.A. (II Year)

संरक्षण आणि सामरिकशास्त्र

डि. एस. नं. 202 : विज्ञान - तंत्रज्ञान, राष्ट्रीय सुरक्षा आणि आपत्ती
व्यवस्थापन

(मराठी रूपांतर)

वेळ : 3 तास]

[एकूण गुण : 100

सूचना :ह 1) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहे.

2) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्रश्न 1) 500 शब्दात उत्तरे द्या. [20]

अ) तंत्रज्ञान आणि विज्ञानाचा राष्ट्रीय सुरक्षेशी असलेला संबंध यावर टिपण लिहा.

किंवा

ब) सीमावर्तीभागाच्या व्यवस्थापनातील अवकाश तंत्रज्ञानाच्या महत्वाचे वर्णन करा.

प्रश्न 2) 500 शब्दात उत्तरे द्या. [20]

अ) युद्ध आणि शांतता कालखंडातील अणुउर्जेच्या महत्वाबाबत चर्चा करा.

किंवा

ब) अंतर्गत सुरक्षा व्यवस्थापनातील नवीन लष्करी तंत्रज्ञानाचा वापर यावर टिपण लिहा.

प्रश्न 3) 500 शब्दात उत्तरे द्या. [20]

अ) “आपत्ती व्यवस्थाच्या” नियोजनाची भूमिका आणि त्याची वैशिष्ट्ये सविस्तर वर्णन करा.

किंवा

ब) आपत्तीचे विविध प्रकार आणि त्या अनुषंगाने पुरवठाव्यवस्थापनाचे महत्व यावर टिपण लिहा.

- प्रश्न 4) 500 शब्दात उत्तरे द्या. [20]
अ) दक्षिण आशियाच्या सुरक्षेला असलेली सुरक्षेसंबंधीत अपारंपारीक आव्हाने यावर टिकात्मक टिपण लिहा.

किंवा

- ब) राष्ट्रीय सुरक्षेतील रिमोट सेन्सिंग, विज्ञान व तंत्रज्ञानाच्या भूमिकेबाबत चर्चा करा.

- प्रश्न 5) थोडक्यात टीपा द्या (कोणत्याही दोन) [20]

- अ) आपत्तीदरम्यान दुय्यमसंरक्षण दलाची भूमिका
ब) साधनसामुग्रीचे व्यवस्थापन
क) पुनर्वसनाचा कार्यक्रम
ड) पर्यावरणाच्या आरोग्यासंबंधी मुद्दे

Total No. of Questions : 5]

SEAT No. :

P2392

[Total No. of Pages : 4

[5009]Ext.-7

M.A. (Part - II)

DEFENCE AND STRATEGIC STUDIES

DS-203: India's Maritime Security and Global Marine Environment

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 100

Instructions to the candidates:

- 1) *All questions are compulsory.*
- 2) *Figures to the right indicate full marks.*

Q1) Answer in 500 words (Any one) : **[20]**

- a) Write a note on the changing maritime security environment in Asia-pacific region.

OR

- b) Describe role of navy in national economy during peace and war period.

Q2) Answer in 500 words (Any one) : **[20]**

- a) Discuss EEZ and marine species over fishing problems and remediation.

OR

- b) Write a critical note on India's maritime military Strategy.

Q3) Answer in 500 words (Any one) : **[20]**

- a) Describe human intervention. An agenda of global environment change.

OR

- b) Write a note on the Global warming and Greenhouse Gases.

P.T.O.

Q4) Answer in 500 words (Any one) : **[20]**

a) Write a critical note on the Atmosphere and ocean and their interaction.

OR

b) Discuss role of coast guard in the management of national security.

Q5) Write short note on (Any two) : **[20]**

a) Role of international law in maritime security.

b) National maritime foundation.

c) Role of Intelligence in maritime security.

d) Fixed assets.

Total No. of Questions : 5]

P2392

[5009]Ext.-7

M.A. (Part - II)

संरक्षण आणि सामरिकशास्त्र

DS-203: India's Maritime Security and Global Marine

Environment

(मराठी रूपांतर)

वेळ : 3 तास]

[एकूण गुण : 100

- सूचना :- 1) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहेत.
2) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

-
- प्रश्न 1) 500 शब्दांत उत्तरे द्या. (कोणतेही एक) [20]
अ) “आशिया - पॅसेफिक क्षेत्रातील बदलते सागरी सुरक्षेचे पर्यावरण” यावर टिपण लिहा.
किंवा
ब) युद्ध आणि शांतता काळातील राष्ट्रीय अर्थव्यवस्थेतील नौदकाच्या भूमिकेचे वर्णन करा.
- प्रश्न 2) 500 शब्दांत उत्तरे द्या. (कोणतेही एक) [20]
अ) मासेमारीशी संबंधित समस्या त्यावरील उपाय यासंबंधी आर्थिक निर्बंधक्षेत्र व सागरातील जलचर प्राणी याविषयी चर्चा करा.
किंवा
ब) “भारताची सागरी युध्दनिती” यावर टिकात्मक टिपण लिहा.
- प्रश्न 3) 500 शब्दांत उत्तरे द्या. (कोणतेही एक) [20]
अ) जागतिक पर्यावरणबदला संबंधी मानवी हस्तक्षेपाचे वर्णन करा.
किंवा
ब) जागतिक तापमान आणि हरितवासू यावर टिपण लिहा.

प्रश्न 4) 500 शब्दांत उत्तरे द्या. (कोणतेही एक) [20]

अ) “वातावरण महासागर” यातील (इन्टरॅक्शन)अंतर्गत संबंधावर टिकात्मक टिपण लिहा.

किंवा

ब) राष्ट्रीय सुरक्षा व्यवस्थापनातील तटरक्षक दलाच्या भूमिकेविषयी चर्चा कर.

प्रश्न 5) थोडक्यात टीपा द्या. (कोणतेही दोन) [20]

अ) सागरी सुरक्षेसंदर्भात आंतरराष्ट्रीय कायद्याची भूमिका

ब) राष्ट्रीय सागरी संस्थान

क) सागरीसुरक्षेसंबंधी गुप्तचर यंत्रणेची भूमिका

ड) स्थायीमालमत्ता

Total No. of Questions : 5]

SEAT No. :

P2393

[Total No. of Pages : 4

[5009]Ext.-8

M.A. (Part - II)

DEFENCE AND STRATEGIC STUDIES (Optional)

DS-204 : India's Internal and Regional Security

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 100

Instructions to the candidates:

- 1) *All questions are compulsory.*
- 2) *Figures to the right indicate full marks.*

Q1) Answer in 500 words (Any one) : **[20]**

a) Write a note on the role of the state in the management of internal security.

OR

b) Describe India's role in the geopolitics of South Asia.

Q2) Answer in 500 words (Any one) : **[20]**

a) Discuss role of civil society in the management of internal security of a state.

OR

b) Describe India's internal security problems with reference to North East region of India.

Q3) Answer in 500 words (Any one) : **[20]**

a) Discuss Nuclear policies of Pakistan and its impact in South Asia.

OR

b) Write a note on the role of Bangladesh in the management of South Asian security environment.

P.T.O.

Q4) Answer in 500 words (Any one) : **[20]**

a) Write a critical note on the cross border terrorism in South Asia.

OR

b) Discuss role of extra-regional power in the management of South Asian security.

Q5) Write short note on (Any two) : **[20]**

a) Ethnic problem in Sri-Lanka.

b) Afghanistan problems since 2001.

c) Role of media.

d) Migration.

Total No. of Questions : 5]

P2393

[5009] Ext. - 8

M.A. (Part - II)

संरक्षण आणि सामरिकशास्त्र (ऐच्छीक)

DS-204 : भारताची अंतर्गत आणि प्रादेशिक सुरक्षा

(मराठी रूपांतर)

वेळ : 3 तास]

[एकूण गुण : 100

सूचना :- 1) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहे.

2) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्रश्न 1) 500 शब्दांत उत्तरे द्या. (कोणतेही एक) [20]

अ) अंतर्गत सुरक्षा व्यवस्थापनातील “राज्याची” भूमिका यावर टिपण लिहा.

किंवा

ब) दक्षिण आशियाच्या भूराजनितीतील भारताच्या भूमिकेचे वर्णन करा.

प्रश्न 2) 500 शब्दांत उत्तरे द्या. (कोणतेही एक) [20]

अ) राज्याच्या अंतर्गत सुरक्षा व्यवस्थापनातील नागरी समाजाच्या भूमिकेविषयी चर्चा करा.

किंवा

ब) भारताच्या उत्तर - पूर्व प्रांताच्या संदर्भात भारताच्या अंतर्गत सुरक्षेच्या समस्याविषयी वर्णन करा.

प्रश्न 3) 500 शब्दांत उत्तरे द्या. (कोणतेही एक) [20]

अ) पाकिस्तानचे अण्वीक धोरण आणि त्याचा दक्षिण आशियावर होणाऱ्या परिणामाबाबत चर्चा करा.

किंवा

ब) दक्षिण आशियाच्या सुरक्षा पर्यावरणाच्या व्यवस्थापनातील बांगलादेशाची भूमिका यावर टिपण लिहा

प्रश्न 4) 500 शब्दांत उत्तरे द्या. (कोणतेही एक) [20]

अ) दक्षिण आशियातील “सीमेपलीकडील दहशतवाद” यावर टिकात्मक टिपण लिहा.

किंवा

ब) दक्षिण आशियाच्या सुरक्षा व्यवस्थापनातील बाह्य प्रादेशिक शक्तीची भूमिका याबाबत चर्चा करा.

प्रश्न 5) थोडक्यात टीपा द्या. (कोणतेही दोन) [20]

अ) श्रीलंकेतील वार्षिक समस्या

ब) 2001 नंतरची आफगानिस्तानची समस्या

क) प्रसारमाध्यमांची भूमिका

ड) स्थलांतर

Total No. of Questions : 5]

SEAT No. :

P2394

[Total No. of Pages : 4

[5009] Ext. - 9

S.Y. M.A.

DEFENCE AND STRATEGIC STUDIES
DS-205: International Organization (Optional)
(2013 Pattern)

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 100

Instructions to the candidates:

- 1) *All questions are compulsory.*
- 2) *Figures to the right indicate full marks.*

Q1) Answer in 500 words (Any one) : **[20]**

- a) Write a note on the objectives, principles and structure of UNO.

OR

- b) Describe role of League of Nations in the decolonization process and human rights.

Q2) Answer in 500 words (Any one) : **[20]**

- a) Discuss collective security system under UNO.

OR

- b) Describe India's contribution in UN peace keeping and peace making operations.

Q3) Answer in 500 words (Any one) : **[20]**

- a) Discuss structure and functions of International Court of Justice (ICJ).

OR

- b) Write a note on the structure and functions of General Assembly.

P.T.O.

Q4) Answer in 500 words (Any one) : **[20]**

a) Write a critical note on the problems and prospects of disarmament.

OR

b) Discuss present international security environment and role of UN.

Q5) Write short note on (Any two) : **[20]**

a) Enforcement Action.

b) Pacific Settlement.

c) Trusteeship Council.

d) UN and Human Rights.

Total No. of Questions : 5]

P2394

[5009] Ext. - 9

S.Y. M.A.

संरक्षण आणि सामरिकशास्त्र (बहिस्थ)

डि. एस. नं. - 205 : अंतरराष्ट्रीय संघटन (ऐच्छिक)

(2013 Pattern) (Optional)

(मराठी रूपांतर)

वेळ : 3 तास]

[एकूण गुण : 100

- सूचना :- 1) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहेत.
2) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

-
- प्रश्न 1) 500 शब्दात उत्तरे द्या. (कोणतेही एक) [20]
अ) संयुक्त राष्ट्रांची (युनोची) उद्दिष्टे, तत्वे ,आणि आराखडा यावर टिपण लिहा.
किंवा
ब) “वसाहतवादाचे उच्चाटन (नायनाट) आणि मानवी हक्क अबाधित राखण्यासाठी (राष्ट्रसंघाची) लिगऑफ नेशनची भूमिका” वर्णन करा.
- प्रश्न 2) 500 शब्दात उत्तरे द्या. (कोणतेही एक) [20]
अ) संयुक्तराष्ट्रांच्या (युनोच्या) नेतृत्वातील सामुहीक सुरक्षेबाबत चर्चा करा.
किंवा
ब) संयुक्त राष्ट्रांच्या शांतता रक्षण व शांतता प्रस्थापित करण्याच्या कार्यवाहीतील भारताच्या योगदानाबाबत वर्णन करा.
- प्रश्न 3) 500 शब्दात उत्तरे द्या. (कोणतेही एक) [20]
अ) आंतरराष्ट्रीय न्यायालयाची रचना आणि कार्ये याबाबत चर्चा करा.
किंवा
ब) महासभे (जनरल असेम्बली) ची रचना आणि कार्ये यावर टिपण लिहा.

प्रश्न 4) 500 शब्दात उत्तरे द्या (कोणतेही एक) [20]

अ) निशस्त्रीकरणाबाबतच्या समस्या आणि भवितव्य यावर टिकात्मक टिपण लिहा.

किंवा

ब) सध्यपरिस्थितीत आंतरराष्ट्रीय सुरक्षेचे पर्यावरण आणि त्यातील संयुक्तराष्ट्रांची (युनोची) भूमिक याविषयी चर्चा करा.

प्रश्न 5) थोडक्यात टीपा द्या. (कोणत्याही दोन) [20]

अ) बळाचा वापर (लष्करी कार्यवाही)

ब) शांती समाधान प्रक्रिया

क) विश्वस्त समिती

ड) संयुक्तराष्ट्रे आणि मानवी हक्क

